

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту _
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

Д.е.н., проф. Лоханова Н.О.

(підпис)

“ ” травня 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.030509 Облік і аудит _
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою Облік і аудит _
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік і контроль основних засобів: теоретичні основи та діюча практика (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)»

Виконавець:

студентка обліково-економічного факультету
Уманець Валентина Василівна _
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Чернишова Людмила Вікторівна _
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	6
1.1. Сутність, класифікація та оцінка основних засобів.....	6
1.2. Нормативно-правова база обліку основних засобів.....	15
1.3. Сучасна проблематика обліку основних засобів.....	18
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД»	22
2.1. Загальна економічна характеристика досліджуваного підприємства.....	22
2.2. Документальне оформлення руху основних засобів на ТОВ «Телекарт-Прилад».....	40
2.3. Особливості формування обліку основних засобів на підприємстві.....	45
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ТЕОРІЯ ТА ДІЮЧА ПРАКТИКА	53
3.1. Аналіз складу, структури та руху основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад».....	53
3.2. Аналіз ефективності використання основних засобів на досліджуваному підприємстві.....	57
3.3. Внутрішній контроль основних засобів на ТОВ «Телекарт-Прилад»: методичні аспекти та практика проведення.....	61
3.4. Шляхи вдосконалення обліку, аналізу та контролю основних засобів на ТОВ «Телекарт-Прилад».....	66
ВИСНОВКИ	70
Список використаних джерел	73
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Дана тема актуальна тому, що основною проблемою економіки України сьогодення є подолання спаду виробництва на підприємствах та підтримання відтворювального процесу на всіх його ланках. Головним із завдань підприємств є підвищення використання матеріально-технічної бази в умовах нестачі інвестиційних ресурсів. Основні засоби повинні використовуватись раціонально і ефективно, оскільки вони є головним елементом матеріально-технічної бази підприємства і завжди відіграють велику роль. Від надійної та своєчасно отриманої повної облікової та економічної інформації залежить ефективність використання основних засобів на підприємстві. Облік основних засобів є надважливою функцією управління, тому їх роль та значення зростають. Роль основних засобів у процесі виробництва, особливості їх відтворення в умовах ринкової економіки зумовлює особливі вимоги до інформації про наявність, рух, стан і використання основних засобів. Існує низка проблем, які негативно впливають на процес управління виробництвом і знижують ефективність використання основних засобів. Україна має великий економічний потенціал, ефективність її господарства залежить від того, як використовується цей потенціал, зокрема основні виробничі засоби. Протягом тривалого періоду основні засоби надходять на підприємство і передаються в експлуатацію, зношуються в результаті експлуатації, піддаються ремонту, за допомогою якого відновлюються їх фізичні якості, переміщуються всередині підприємства, вибувають з підприємства внаслідок недоцільності подальшого застосування. Від того, як правильно будуть використовуватися основні засоби, залежить ефективність всього виробництва та розмір отриманого прибутку.

Нечіткість нормативно-правового регулювання, численні зміни правової бази сприяли перекручуванню сутності основних засобів, відсутності взаємозв'язку між фінансовим та податковим обліком, що призвело до неоднозначного сприйняття фахівцями інформації про основні засоби. Вищенаведене зумовлює актуальність теми дослідження.

Вагомий внесок у розроблення теоретичних основ і методологічних підходів до розв'язання проблем обліку й контролю основних засобів та їх використання внесли Н. О. Лоханова, Н. А. Волкова [24], Ф. Ф. Бутинець [5], Н. Г. Виговська [6], Л. В. Чернишова [37], З. В. Задорожний, Я. Д. Крупка, М. Ф. Огійчук, В. С. Рудницький, В. В. Сопко [31], Л. К. Сук [32], Н. О. Ткач, Б. Ф. Усач та інші вітчизняні і зарубіжні провідні вчені і економісти. Незважаючи на значні напрацювання вчених, на сьогодні єдності поглядів на категорію «Основні засоби», особливості її обліку та контролю не досягнуто. Тому виникає потреба у подальших дослідженнях даного аспекту.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення, систематизація і обґрунтування теоретичних і методичних аспектів обліку, аналізу і контролю основних засобів, розробка рекомендацій даних аспектів та виявлення шляхів їх подальшого вдосконалення для забезпечення ефективного функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання.

Досягнення поставленої мети передбачає постановку і розв'язання таких основних завдань:

- визначити сутність основних засобів, розглянути їх види;
- розглянути методи аналізу ефективності використання основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- надати організаційно-економічну характеристику діяльності досліджуваного підприємства;
- проаналізувати фінансовий стан ТОВ «Телекарт-Прилад» за останні роки;
- проаналізувати склад, структуру та ефективність використання основних засобів на ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- запропонувати заходи покращення ефективності використання основних засобів;

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є система обліку і контролю основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційних і методичних засад з обліку і контролю основних засобів підприємства.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувався абстрактно-логічний метод (при здійсненні теоретичних узагальнень основних засобів), статистико-економічний, розрахунково-конструктивний (при розрахунку звітних показників економічної ефективності), графічний (при зображенні взаємозв'язків та розвитку окремих процесів та інструментів економічного механізму ефективності використання основних засобів), економіко-математичний з використанням прикладних пакетів програми Microsoft Excel, історичний (при дослідженні походження та формування категорії «Основні засоби» у системі обліку). Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні шляхів покращення обліку і контролю основних засобів, розробці теоретичних і практичних рекомендацій щодо оптимізації обліку та контролю основних засобів на досліджуваному підприємстві.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є статистичні дані, доповіді, офіційні документи органів законодавчої й виконавчої влади, матеріали науково-практичних конференцій, дані мережі Інтернет, фінансова звітність підприємства, дані синтетичного та аналітичного обліку підприємства, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених із питань обліку й контролю, нормативно-правові документи з питань обліку основних засобів.

Апробація наукових досліджень. За результатами досліджень були опубліковані наступні наукові праці:

– тези доповіді до V Міжнародної студентської науково-практичної Інтернет-конференції «Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації» (м. Одеса, 18 квітня 2019 р.) на тему «Ефективність використання основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад»» у співавторстві з к.е.н., доцентом Чернишовою Л. В.;

– тези доповіді до підсумкової студентської конференції «Сучасні проблеми розвитку економіки України» (м. Одеса, 11-12 квітня 2018 р.) на тему «Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами» у співавторстві з ст. викладачем Підвальною Н. А.

ВИСНОВКИ

Опрацювання наукових праць та нормативно-правових актів, які характеризують досліджувану категорію основні засоби, дозволило нам здійснити наступні висновки.

Здійснено дослідження економічної категорії «Основні засоби», зокрема проаналізовано праці науковців, які наводять наступні критерії визнання: матеріальність (наявність матеріально-речової форми), призначення (утримуються з метою використання їх в процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій), ресурс, що знаходиться на підприємстві, вкладений капітал тощо.

Виділені критерії покладено в основу свого бачення визначення поняття «Основні засоби», під якими слід розуміти матеріальні активи, які зберігають свою натуральну форму протягом всього корисного терміну експлуатації, що становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), використовуються як під час здійснення господарської діяльності, так і під час виконання підприємством адміністративних чи соціально-культурних функцій та по частинах переносять свою вартість на результат власної діяльності – виготовлений продукт, на дану послугу або товар.

Ознайомившись з первинними документами з обліку основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад» запропоновано внести зміни до форми ОЗ-1, форми ОЗ-3, форми ОЗ-6, що дозволить підвищити їх інформаційність і аналітичність. Оскільки діючі типові форми первинної документації за їх рухом не виправдовують себе, багато граф нині не заповнюються, оскільки відсутнє економічне обґрунтування їхнього змісту. Зокрема, запропоновано ввести зміни у типову форму ОЗ-1, вивівши з неї зайві графи 12 і 13, і доповнивши її новими, такими як очікуваний термін корисної експлуатації та спосіб амортизації, інформація в яких відповідатиме сучасним вимогам обліку основних засобів. А також інвентарну картку варто доповнити такими показниками: спосіб надходження, справедлива вартість, термін корисного використання, ліквідаційна вартість, метод нарахування амортизації, витрати на

поліпшення об'єктів, розмір залишкової вартості на момент вибуття, адже такі показники як термін корисного використання, ліквідаційна вартість та методи амортизації є індивідуальними для кожного об'єкта, тому таку інформацію доцільно відображати насамперед у інвентарній картці.

Розглянуто порядок нормативно-правового регулювання.

Здійснено аналіз стану та ефективності використання основних засобів, аналіз обсягу, складу та структури основних засобів, проведено розрахунок коефіцієнтів оновлення, зносу, вибуття та придатності основних засобів. Проведений аналіз засвідчив, що на ТОВ «Телекарт-Прилад» коефіцієнт оновлення у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшилась на 0,042 %. Завдяки ефективному використанню основних засобів збільшився обсяг чистого доходу на 70727 тис. грн. Зростання віддачі вказує на підвищення ефективності використання основних засобів і є позитивною тенденцією в діяльності підприємства.

З метою подальшого ефективного використання основних засобів та нематеріальних активів підприємству рекомендовано:

- збільшувати реалізацію продукції для росту доходу, що призведе до збільшення показника віддачі основних засобів;
- своєчасно проводити технічний огляд і ремонт обладнання;
- оновити та модернізувати устаткування;

В результаті дослідження було виявлено різницю між термінами: «амортизація» та «знос». Якщо знос означає поступову втрату вартості (тобто втрату фізичних і моральних якостей) основних засобів у процесі виробництва, то амортизація показує поступове перенесення вартості основних засобів у міру їх зносу на новостворюваний продукт.

З'ясували, що на ТОВ «Телекарт-Прилад» бухгалтер для нарахування амортизації використовує прямолінійний метод.

Також виявили проблеми нарахування амортизації на ТОВ «Телекарт-Прилад» та знайшли шляхи вирішення., зокрема суттєвою проблемою є те, що нарахування розпочинається з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним для використання, тому виникає неоднозначність трактування

початку нарахування амортизації, якщо об'єкт не потребує монтажу. Для удосконалення обліку основних засобів підприємству дані рекомендації щодо встановлення необхідності нарахування амортизації після місяця, в якому об'єкт основних засобів було введено в експлуатацію.

В процесі дослідження було виявлено, що підприємством недоцільно використовувати рахунок 680 для відображення розрахунків з реалізації необоротних активів, так як при відвантаженні таких активів виникає дебіторська заборгованість, а не поточні зобов'язання. ТОВ «Телекарт-Прилад» пропонується для даної операції використовувати рахунок 37.

Під час дослідження були виявлені шляхи надходження та вибуття основних засобів на підприємстві, також з'ясовано на яких рахунках ведеться облік даних операцій.

В процесі дослідження ми аналізували контроль основних засобів на підприємстві. Ознайомилися з робочими документами внутрішнього контролера, які використовуються на ТОВ «Телекарт-Прилад». Були виявлені суттєві порушення під час перевірки та надані відповідні рекомендації.

Список використаних джерел

1 Артюх О. В. Нарахування амортизації основних засобів у податковому та бухгалтерському обліку. *Вдосконалення результативності політики економічного зростання: теорія, організація та методика*. Матеріали: збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Київ, 11-12 листопада 2016 р.). У 2-х частинах, Київ: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2016. Ч. 2. С. 28-32.

2 Баранік О. «Проблемні питання податкового обліку витрат на ремонт та поліпшення основних засобів» URL: http://sophus.at.ua/publ/2012_12_11_12_kampodilsk/sekcija_2_2012_12_1112/problemni_pitannja_podatkovogo_obliku_vitrat_na_remont_ta_polipshennja_osnovnikh_zasobiv/12-1-0-268 (дата звернення 11.03.2019)

3 Бондар О. До питання оцінки основних засобів підприємства в бухгалтерському обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2010. № 3. С. 23-28.

4 Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник. Житомир : ПП «Рута», 2013. 224 с.

5 Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Житомир, ЖТІ, 2011. 640 с.

6 Виговська Н. Г. Господарський контроль в соціально орієнтованій економіці: проблеми, методології і теорії: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2006. 288с.

7 Вишневецька В. Основні засоби на підприємстві: документальне оформлення надходження. *Все про бухгалтерський облік*. 2012. № 105 36с.

8 Вовк А. А. «Основні засоби: проблеми характеристики наявності, руху, класифікації и оцінки ефективності використання» *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. Вип. 50. С. 217-221. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2015_50_19 (дата звернення 01.05.2019).

9 Волоська Н. Р. «Аналіз стану та шляхи покращення використання основних засобів підприємства» 2016. URL: <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2016/paper/view/664/334> (дата звернення 02.05.2019).

10 Гавриловський О. С. Економічний аналіз. 2014. № 2. С. 130-135.

11 Гаврилюк Н. Н. «Методи нарахування амортизації (зносу) необоротних активів: переваги та недоліки» URL: http://www.rusnauka.com/8_DN_2011/Economics/7_81885.doc.htm (дата звернення 29.04.2019).

12 Гарна С. О. Аналіз підходів до трактування економічної сутності та класифікації основних засобів. Наукові праці Південного філіалу 113 НУБПУ «Кримський агротехнологічний Університет». Економічні науки. 2013. Вип. 152. С. 288-292.

13 Довгалюк Н. В. Ефективність використання та відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств Центрального Полісся : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04. Житомир, 2010. 20 с.

14 Економічний аналіз: Навчальний посібник за ред. Волкової Н. А., Волчика Р. М., Гайдаєнко О. М. та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 312 с.

15 Інструкція про застосування Плана рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій: затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99р. №291 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 03.04.2018).

16 Китайчук Т. Г. Проблеми оцінки основних засобів в бухгалтерському обліку. 2012. С. 12

17 Контроль і ревізія : Підруч. для студ. кооп. Вузів. - 2 вид., перероб. і доп. Київ: Ін Юре, 2008. 248 с.

18 Кубік В. Д., Мілько Л. В. Формування облікової політики підприємства з метою організації управлінського обліку. *Глобальний економічний простір: детермінанти розвитку*. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 29 квітня 2016 р.). Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2016. С. 121-124.

19 Максименко А.В. «Проблемні питання обліку основних засобів» Фінаси, облік і аудит: Збірник наукових праць. URL: www.nbuuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Foa/2009_13/index.html.(дата звернення 04.04.2019).

20 Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів. Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. 2003 р., №11, 13, 46. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?> (дата звернення 14.04.2019).

21 Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 16 «Основні засоби» URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення 25.04.2019).

22 Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна та ін Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчально-практичний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 536 URL: <http://www.culonline.com.ua/Books/Buh%20fin%20oblik-Verhoglyadova.pdf> (дата звернення 15. 04. 2019).

23 Наказ Мінстата України «Про затвердження типових форм первинного обліку» URL: <http://uazakon.com/document/spart94/inx94063.htm>. (дата звернення 07.04.2019).

24 Організація та методика економічного аналізу: Навч. посібник за ред. Н. А. Волкова, Н. Е. Подвальна. Одеса: ОНЕУ, 2013. 267 с.

25 План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р.: із змінами та доповненнями від 08.02.2014 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>. (дата звернення: 18.05.2019).

26 Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page3> (дата звернення: 11.04.2019).

27 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби», Наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92, зі змінами та доповненнями від 3 вересня 2012 р. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0288-00> (дата звернення: 01.04.2019).

28 Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24.05.1995 № 88 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення: 15.04.2019).

29 Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV: зі змінами і доповненнями від 05.10.2017 № 2164-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 15.04.2018).

30 Серпенінова Ю. С. Порядок проведення переоцінки основних засобів та відображення її результатів в обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу*/ Ю.С. Серпенінова. 2013. № 3. С. 335 - 341.

31 Сопко В. В. Бухгалтерський облік : Навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 578 с

32 Сук Л. К. Фінансовий облік: Навч. посіб. Київ: Знання, 2016. 663 с

33 Уманець В. В. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами. *Сучасні проблеми розвитку економіки України*: Матеріали підсумкової студентської конференції (м. Одеса, 11-12 квітня, 2018 р.) Одеса: ОНЕУ, 2018. 280 с.

34 Уманець В. В. Ефективність використання основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад». *Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації*. Матеріали V Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 18 квітня, 2019 р.) Одеса: ОНЕУ, 2019. 276 с.

35 Фінансовий облік: Навч. посіб. За ред. Волкової І.А. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 228 с.

36 Чернишова Л. В. Аналітична складова системи управління конкурентоспроможністю економічного потенціалу підприємства. *Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у контексті євроінтеграції*. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. Херсон: Грінь Д.С., 2016. 452 с.

37 Чернишова Л. В. Порівняльні аспекти доходів та витрат за МСФЗ та П(С)БО. *Проблеми обліку, аудиту, аналізу та оподаткування в умовах глобалізації економіки*. Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (25 травня, 2017 року) Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. 512 с.

ДОДАТКИ